

УДК 378.784+[613.97:612.78]

О. В. Маруфенко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ГОЛОСОЗМІЦНЮЮЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОСНОВА МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОЛОСОВОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

У статті актуалізовано проблему розвитку голосозміцнюючого потенціалу майбутнього вчителя мистецтва. Визначено сутність поняття «голосозміцнюючий потенціал особистості». Наголошено, що голосове здоров'я є однією з провідних умов професійної ефективності та психологічної стабільності вчителя мистецтва. Виявлено, що актуалізація індивідуального голосозміцнюючого потенціалу особистості виявляється у феномені об'єктивно-суб'єктивного сприймання власного голосового здоров'я. Презентовано теоретичну модель розвитку голосозміцнюючого потенціалу вчителя мистецтва в системі неперервної мистецько-педагогічної освіти.

Ключові слова: *голосове здоров'я, вчитель мистецтва, голосозміцнюючий потенціал, стадії розвитку, medi-контекстне спілкування.*

Постановка проблеми. Актуалізація дослідження особистісного потенціалу людини щодо підтримки та зміцнення власного голосового здоров'я відображає гуманістичну спрямованість сучасного суспільства й обумовлена не тільки вимогами до максимальної ефективності фахової діяльності особистості, але й турботою про її психологічний комфорт. Наявність здорового голосового апарату є важливою передумовою емоційної стабільності та довготривалої ефективної фахової діяльності особистості, але особливого значення проблема забезпечення голосового здоров'я набуває для професіоналів голосу (акторів, співаків, теле- та радіоведучих, викладачів і вчителів), які в разі виникнення хронічних голосових захворювань будуть вимушені залишити свою роботу.

Майбутній учитель мистецтва, який може досягати оптимальних результатів фахової діяльності без ушкодження власного голосового здоров'я, є найбільш адаптованим до умов сучасного освітнього простору. Розуміючи власні голосові ресурси, економно їх витрачаючи, студент-музикант навчається не тільки зберігати голосовий апарат у робочому стані, але й нарощувати власний голосовий потенціал. Розкриття внутрішніх механізмів нарощування голосового потенціалу, розуміння детермінант цього процесу дозволить майбутньому фахівцю мистецької освіти перейти на якісно новий рівень керування ресурсами голосового здоров'я.

Необхідно відмітити, що питання збереження й нарощування потенціалу голосової ефективності стосуються не тільки професіоналів

голосу. Більшість працівників сфери обслуговування населення, викладачі, вчителі майже весь робочий день працюють голосом, тому проблеми вивчення можливостей збереження та розумного використання голосового потенціалу особистості мають загальносуспільне значення й повинні знаходитись у центрі уваги дослідників. Але, незважаючи на затребуваність спеціальних технологій керування станом працездатності голосового апарату, процесами збереження та нарощування потенціалу голосового здоров'я, ця проблема поки ще недостатньо досліджена в психолого-педагогічній науці.

Отже, **метою** статті є висвітлення голосозміцнюючого потенціалу особистості як основи моделювання стратегії забезпечення голосового здоров'я майбутнього вчителя мистецтва.

Аналіз актуальних досліджень. Наявність ресурсного потенціалу особистості в різноманітні форм відображається в наукових працях таких дослідників, як Б. Ананьєв, В. Асеєв, Н. Коваль, Д. Лентьєв, С. Максименко, А. Матюшкін, Р. Мільруд, М. Муканов, Л. Орбан-Лембрик, К. Петров, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн, С. Степанов, Р. Ткач, Н. Трофімова, Д. Узнадзе, І. Утюж та інші. За Н. Коваль, Р. Мильруд, К. Петровим та ін., потенціал існує як прихована можливість, що актуалізується тільки за певних обставин [2]. За Н. Трофімовою, поняття «потенціал» знаходиться у нерозривному зв'язку з категорією «розвиток», що обумовлює його динамічну природу [8], яка відображається у здатності до його нарощування та витрачання. Нерозумне використання голосових можливостей, неекономне витрачання голосового потенціалу може призвести до непоправної втрати здатності не тільки до його нарощування, а іноді навіть і до збереження. Попереджуючи дану проблему, всесвітньо відомий маестро Дж. Бара говорив, що співати треба не голосом, а «процентами с голосу» [3, 126].

Загальні проблеми голосового здоров'я є предметом досліджень фізіологів, психологів, медиків (А. Акопіан, З. Анікеєва, В. Гнілицький, Т. Озерчук, Л. Рудін, Дж. Маттіске (J. Mattiske), В. Мортон (V. Morton), Н. Рой (N. Roy), А. Рассел (A. Russell), Л. Сольберг (L. Solberg) та ін.), специфіка гігієни та охорони співацького голосу – теоретиків та практиків мистецтва сольного співу (В. Антонюк, Д. Аспелунд, В. Багрунов, Л. Венгрус, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, В. Ємельянов, Ф. Заседателєв, В. Морозов, О. Стахевич, Р. Юссон, В. Юшманов та ін.), проблематика розвитку голосового потенціалу майбутніх учителів музики – фахівцями в галузі вокальної підготовки студентів-музикантів педагогічних навчальних

зкладів (Л. Василенко, О. Матвєєва, А. Менабені, Л. Пашкіна, О. Прядко, Г. Стасько, Л. Тоцька, Г. Урбанович, Ю. Юцевич та ін.). Але, на жаль, проблема формування голосозміцнюючого потенціалу особистості як основи моделювання стратегії забезпечення голосового здоров'я майбутнього вчителя мистецтва є недостатньо дослідженою.

Виклад основного матеріалу. Голосове здоров'я є однією з провідних умов професійної ефективності та психологічної стабільності вчителя, особливо вчителя мистецтва, тому питання захисту та охорони голосового апарату є актуальною проблемою неперервної мистецько-педагогічної освіти.

Фахова спрямованість вокальної підготовки вчителя мистецтва, орієнтування на особливості майбутньої професійної діяльності та врахування голосової специфіки контингенту студентів-музикантів факультетів (інститутів) мистецтв педагогічних навчальних закладів актуалізують необхідність розширення голосозміцнюючої складової навчально-виховного процесу. Актуалізація даної складової здійснюється шляхом активації когнітивно-пізнавального підходу до проблем з голосовим апаратом і пробудження віри у власні потенційні голосові можливості та здатність до їх нарощування. Першими кроками на цьому шляху є: спроби самовизначення реального стану власного голосового здоров'я, поява особистісного уявлення щодо можливості власного голосового захворювання, попереднє прогнозування його наслідків для подальшого фахового становлення, виявлення можливих складностей на шляху відновлення голосового здоров'я, формування індивідуальної переконаності в можливості подолання перешкод на шляху до стабільного ефективного функціонування власного голосового апарату.

Процес самовизначення реального стану власного голосового здоров'я здійснюється майбутнім учителем мистецтва поступово, по мірі надходження відповідної релевантної інформації [6] та її когнітивної обробки. Розвиток означеного процесу надає релевантності поняттям «предиктори» та «прекурсори» стану голосового апарату. «Прекурсори» (від лат. *praecursor* або англ. *precursor* – попередник) як причини наявного стану голосового апарату студента-музиканта виявляються в результаті фіксації й аналізування внутрішнього та зовнішнього сприймання стану власного голосового здоров'я. У вокальній підготовці студентів-музикантів, що спирається на сучасну теорію та практику, має актуалізуватися поняття «предиктор» (від англ. *predictor* – провісник) як прогностичний параметр становлення голосозміцнюючого потенціалу майбутнього вчителя мистецтва.

Отже, завдяки інформаційно-когнітивній обробці визначених предикторів та прекурсорів наявного стану голосового апарату майбутнього вчителя мистецтва, поряд з фіксацією та аналізуванням реальним є прогнозування потенційно можливого рівня голосового здоров'я. Це прогнозування, що висвітлює так звану «зону найближчого розвитку», у якій актуалізується віртуальний передбачуваний рівень голосового здоров'я майбутнього вчителя мистецтва, ми будемо розглядати крізь поняття «голосозміцнюючий потенціал особистості», «потенціал особистості», «потенціал».

Родовою ознакою визначених понять є поняття «потенція» (від англ. *potential*, нім. *potential*, лат. *potentia* – здібність, сила, міць, дієвість). Філософський словник розглядає поняття «*потенція*» як можливість, внутрішньо присутня сила, а також здатність до дії [9, 357]. Отже, поняття «*потенційність*» ми будемо розглядати як притаманну особистості тенденцію, яка за сприятливих умов може досягти своєї мети. Звідси поняття «потенціал» ми розглядаємо як сукупність наявних, здатних до мобілізації внутрішніх джерел, що використовуються або можуть бути використані для зростання та прогресу.

На основі запропонованих та використаних понять нами було визначено поняття «*голосозміцнюючий потенціал особистості*», під яким ми розуміємо сукупність наявних та потенційно можливих внутрішніх індивідуально-психологічних особливостей людини, що лежить в основі її здатності до збереження та зростання власного голосового здоров'я.

Передумови актуалізації голосозміцнюючого потенціалу вчителя мистецтва в системі неперервної мистецько-педагогічної освіти можуть бути як внутрішніми (біолого-психологічними), так і зовнішніми (соціокультурними). Під біологічними передумовами ми розуміємо наявність певних фізіологічних характеристик, що регламентують інтенсивність, об'єм та міру голосового навантаження, таких, як вік, стать, індивідуальні особливості спадкового або набутого характеру та існуючий рівень ефективності функціонування голосового апарату. Під психологічними передумовами ми розуміємо наявність мотивації та прагнення особистості щодо збереження та зміцнення голосового здоров'я, спроможність до набуття й утримання спеціальних голосозберігаючих знань, наявність особистісної голосопоцінуючої установки.

Під *зовнішніми* передумовами підтримки та зміцнення власного голосового здоров'я ми розуміємо різноманітні соціокультурні фактори, що впливають на формування певного відношення до збереження та

розвитку голосового потенціалу особистості як носія культури даного суспільства. Підструктурними складовими зовнішніх передумов є матеріальні та соціальні фактори. Під матеріальними факторами необхідно розуміти такі властивості матеріального середовища, у якому здійснюється процес голосового функціонування майбутнього вчителя мистецтва, як погодно-сезонні впливи, голосове навантаження, мікроклімат на робочому місці (сухість, вологість, занадто низька температура в приміщенні тощо). Під соціальними факторами ми розуміємо ідеологічні чинники, що формують відношення особистості як члена певного соціального групування до власного голосового здоров'я (наприклад, позитивно спонукаючи до голосопоцінуючої позиції або нейтрально, майже негативно, висміюючи «голосошанувальну» позицію).

Отже, актуалізація індивідуального потенціалу особистості щодо найбільш ефективного функціонування голосового апарату як реалізація наміру майбутнього вчителя мистецтва в конкретних умовах виявляється у феномені об'єктивно-суб'єктивного сприймання власного голосового здоров'я. На основі такого розуміння людина вибудовує власну стратегію щодо підтримки та зміцнення голосу як професійного інструменту.

Об'єктивно-суб'єктивна природа сприймання власного голосового здоров'я визначає й напрями стратегічного розвитку феномену. Всю гаму суб'єктивного сприймання власного голосового здоров'я, на наш погляд, можна структурувати таким чином:

- наявність певної установки на підтримку та зміцнення особистістю як суб'єктом власного голосового здоров'я;
- наявність певного рівня розвитку вокально-технологічних когніцій для переробки інформації про стан власного голосового здоров'я;
- наявність емоційного реагування на загрозу голосовому здоров'ю.

Процес сприймання власного голосового здоров'я здійснюється в низці соціокультурних контекстів, у яких знаходиться особистість [1]. Можна відокремити декілька таких соціокультурних контекстів, зокрема: мегаконтекст, хронотоп-контекст, medi-контекст, міні-контекст. Кожен з них так чи інакше впливає на стратегію реалізації власної траєкторії підтримки та зміцнення голосового здоров'я [4, 118].

На основі проведеного дослідження, а саме: визначення сутності індивідуального потенціалу майбутнього вчителя мистецтва щодо підтримки та зміцнення власного голосового здоров'я та теоретичного аналізу соціо-психологічних концепцій [10] і медико-консультативного супроводу [5] процесів позитивних змін у стані здоров'я людини, нами

було розроблено теоретичну модель розвитку голосозміцнюючого потенціалу вчителя мистецтва в системі неперервної мистецько-педагогічної освіти, метою якої є забезпечення формування культури голосового здоров'я та особистісної голосозміцнюючої установки. Моделювання стратегії забезпечення голосового здоров'я майбутнього вчителя мистецтва ґрунтується на розвитку потенційності позитивного відношення особистості до власного голосового здоров'я, як притаманної особистості тенденції, що за сприятливих умов допоможе досягти поставленої мети.

Теоретична модель розвитку голосозміцнюючого потенціалу вчителя мистецтва в системі неперервної мистецько-педагогічної освіти передбачає наявність п'яти стадій розвитку означеного феномену, зокрема: попереднього роздуму, споглядання, підготовки, практичних дій та технологічної підтримки.

На стадії попереднього роздуму студент-музикант факультету (інституту) мистецтв педагогічного навчального закладу не розуміє особливостей способу життя вчителя мистецтва як професіоналу голосу. Отже, він не має наміру змінювати свій спосіб життя і навіть не може аналізувати свою голосову поведінку. Як наслідок, він просто не знає про необхідність змін у своїй поведінці. Психолого-педагогічний супровід на даній стадії розвитку полягає в наданні майбутньому фахівцю інформації про особливості голосової поведінки професіоналів голосу взагалі та вчителя мистецтва зокрема, запропонуванні деяких змін у способі життя, розміркуванні про певні позитивні моменти таких змін, розгляданні на пропедевтичному рівні основних наслідків негативної голосової поведінки та складанні ситуацій, які допоможуть відчутти певні емоції з приводу цих наслідків. На даній стадії, як правило, недооцінюються «плюси» змін та переоцінюються «мінуси», що розглядаються як втрати. Метою даної стадії є заохочення майбутнього вчителя мистецтва до роздумів про себе як про професіонала голосу. Відповідно до поставленої мети завданнями даної стадії є:

- залучити студента-музиканта до відвертого спілкування з питань особливостей голосового здоров'я;
- насторожити з провладу наслідків нерозумної голосової поведінки;
- спрямувати на свідоме прийняття рішень;
- налаштувати на позитивні роздуми щодо численних вигод зміни нездорової поведінки, яка впливає на стан голосового апарату.

На другій стадії, стадії споглядання, розпочинається підготовка до початку змін у власній поведінці. Дана стадія характеризується тим, що

людина вже має намір почати здоровий спосіб життя, але вагається, сумнівається. Тривалість даного етапу пов'язана з тим, що обізнаність збільшує кількість «плюсів» здорової поведінки, але сила «мінусів» ще досить велика. Ця боротьба мотивів призводить до затримання прийняття рішення про певні зміни в поведінці. Психолого-педагогічний супровід на стадії споглядання здійснюється у двох напрямках: по-перше, у соціо-контекстному, а по-друге, у індивідуально-профілактичному. У соціо-контекстному напрямі здійснюється формування конструктивного відношення до власного medi-контексту з боку студента-музиканта та заохочення його до більш активного спілкування з тими, хто реалізує свій голосозміцнюючий потенціал. У індивідуально-профілактичному напрямі на стадії споглядання психолого-педагогічний супровід майбутнього вчителя мистецтва полягає в активації принципу «профілактика дешевша за лікування».

Метою стадії споглядання є зменшення впливів «мінусів» і, у той же час, збільшення привабливості «плюсів» здорової голосової поведінки. Отже, відповідно до мети визначимо завдання даної стадії розвитку означеного феномену:

- націлити майбутнього вчителя мистецтва на більш активне спілкування з тими, хто вже почав робити перші кроки на шляху охорони та зміцнення голосового здоров'я;
- здійснити певні профілактичні заходи з метою зниження впливу «мінусів»;
- надати більш детальну інформацію з приводу голосових захворювань та їх наслідків;
- спрямувати увагу на передбачення можливих голосових проблем на винаходження способів їх попереднього подолання.

На третій стадії, стадії підготовки, людина вже готова вживати певні заходи, розпочинає робити перші маленькі кроки на шляху охорони та зміцнення голосового здоров'я. Характерними ознаками цієї стадії є готовність ділитися власними намірами про певні зміни в поведінці. Мета даної стадії – утвердитися в правильності власних конструктивних намірів на когнітивному та практично-дійовому рівнях. Як на попередніх стадіях, вирішуються проблеми боротьби зі спокусами, продовжується заохочення студента-музиканта як на medi-контекстному, так і на mini-контекстному рівні, розширюється інформативно-когнітивна складова процесу розвитку голосозміцнюючого потенціалу майбутнього вчителя мистецтва, активується дієво-практична сторона означеного процесу. Для вирішення визначених завдань майбутній учитель мистецтва потребує психолого-

педагогічної підтримки односторонців (medi-контекст) і позитивного відношення до своїх намірів власного оточення (mini-контекст).

Четверта стадія – стадія активації практичних дій, на якій конструктивно реалізуються наміри та бажання особистості, впроваджуються певні голосозберігаючі та голосозміцнюючі заходи, і вже є перші позитивні результати змін у поведінці. Головною проблемою даного етапу є спокуса повернутися назад. Метою даної стадії є підтримка досягнутого та розвиток самомотивації до подальших дій. Для реалізації даної мети мають бути запропоновані необхідні заходи зовнішнього та внутрішнього рівнів. На внутрішньому рівні людині необхідно не тільки фіксувати «великі» власні досягнення, але й шукати «найцінніше з нікчемного». Отже, завданнями внутрішнього рівня є:

- боротьба із закликами зісковзнути назад;
- розвиток самопідтримки попередніх власних намірів відносно охорони та зміцнення голосового здоров'я;
- інтенсифікація активних голосозберігаючих, голосоохоронних та голосозміцнюючих дій;
- заохочення до бажань ділитися власними досягненнями у межах позитивно налаштованих контекстів;
- усвідомлення залежності реалізації запланованих намірів від ставлення до них найближчого оточення;
- активація процесу пошуків синергетичної взаємодії в medi- та mini-контекстах.

Одним із засобів формування голосозміцнюючої установки майбутнього вчителя мистецтва є самопідтримка у вигляді самостимулювання поряд із самозаохоченням та самовинагородженням.

На зовнішньому рівні студенту-музиканту необхідно посилити внутрішні намагання відповідними стосунками в межах medi-контекстного спілкування. Отже, завданнями зовнішнього рівня стадії активації практичних дій є:

- чітке розуміння плану найближчих дій, предикторів і прекурсорів власної голосової поведінки;
- регулярне слідування за планом конструктивної діяльності щодо реалізації попередніх позитивних намірів;
- відповідність реагування при зустрічі з перешкодами й ефективність їх подолання;
- пручання спокусам і негативним звичкам;
- позитивне реагування на тимчасові допущені помилки та промахи.

Шляхами досягнення поставленої мети та виконання обраних завдань є по-перше, збільшення в часі та емоційній захопленості спілкування з однодумцями, що складають фаховий medi-контекст; по-друге, уникнення ситуацій, що спокушають особистість повернутися до попередньої деструктивної голосової поведінки; по-третє, зменшити спілкування в межах попереднього міні-контексту, якщо дані зовнішні стосунки не підтримують внутрішньої конструктивної стратегії майбутнього вчителя мистецтва на шляху позитивних змін і складають ситуацію когнітивно-емоційного дисонансу.

П'ята стадія, так звана стадія «технічного обслуговування», є періодом відпрацювання власної тактики реагування на стресові ситуації. На попередніх етапах майбутній учитель мистецтва вже виробив певний стиль конструктивного реагування на ситуації, що потенційно можуть загрожувати його голосовому апарату, емоційно стабілізувався, вкоренився в позитивних звичках. Спокусою даного етапу є деструктивне реагування на стресові ситуації, яке складає умови для повернення особистості на шлях «нульового» або деструктивного реагування, що несе в собі загрозу її голосовому здоров'ю. Отже, метою даного етапу є розповсюдження виробленого стилю реагування на стресові ситуації, складання стійкого позитивного фону реагування на ускладнені життєві ситуації.

Запропонована модель розвитку голосозміцнюючого потенціалу майбутнього вчителя мистецтва має динамічну природу векторного характеру. Динамічність процесу розвитку голосозміцнюючого потенціалу особистості, або її голосозміцнюючої потенційності, визначається рівнем психоенергетичної напруги (термін С. Степанова [7, 153]), що виникає між її власним спрямуванням, наявними та передбаченими можливостями й реальним станом голосового здоров'я особистості. Векторний характер досліджуваного явища залежить від обраної особистістю стратегії реагування на виявлене протиріччя та визначає кінцевий результат голосозміцнюючої діяльності майбутнього вчителя мистецтва.

Визначаючи вектор як спрямований відрізок, ми розуміємо, що індивідуальна стратегія майбутнього вчителя мистецтва відносно власного голосового здоров'я є процесом, у якому не існує лінійної залежності. У нашому випадку під векторною природою даного явища ми розуміємо сукупність психолого-фізіологічних процесів, що спонукають особистість до обрання певного типу стратегії. Векторна природа даного феномену визначає його залежність від сукупності визначених передумов і власної потенційності особистості на шляху реалізації голосозміцнюючої стратегії.

Отже, в залежності від власної голосозміцнюючої потенційності майбутнього вчителя мистецтва запропонована модель може мати три варіанти розгортання, що відображають індивідуальну особистісну стратегію, яка може бути «нульовою», «конструктивною» або «деструктивною». При «нульовій» стратегії студент-музикант позитивно (можливо, навіть не затримуючись у часі) подолав успішно всі три перші стадії розвитку, але так і залишився на стадії готовності ділитися своїми намірами. Конструктивна стратегія розвитку голосозміцнюючого потенціалу майбутнього вчителя мистецтва визначається стабільними позитивними змінами у свідомості особистості, поступовим формуванням голосозміцнюючої установки. Деструктивна стратегія характеризується наявністю ще однієї стадії, стадії реляпсу (за С. Соколовським) [5]. Стадія реляпсу є рецидивом (від лат. *recidivus* – те, що відновлюється, повторюється) попередньої поведінки.

Отже, особливістю запропонованої моделі розвитку голосозміцнюючого потенціалу майбутнього вчителя мистецтва є її гнучкість, коли навіть дискретність процесу не є ознакою невдачі (краху), а тільки подовженням певної стадії, що не впливає на її загальну неперервність. Процес формування голосозміцнюючої установки і, як результат, відповідної поведінки на практиці має індивідуалізований характер та нерівномірну пролонгованість, що ускладнює фіксацію як поперечних зрізів, так і кінцевого результату.

Висновки. Таким чином, на основі викладеного матеріалу ми можемо зробити наступні висновки:

– голосове здоров'я є однією з провідних умов професійної ефективності та психологічної стабільності вчителя мистецтва, тому проблема захисту та гігієни голосового апарату є актуальною проблемою неперервної мистецько-педагогічної освіти;

– «голосозміцнюючий потенціал особистості» є сукупністю наявних, придатних до мобілізації та потенційно можливих внутрішніх джерел особистості, що використовуються або можуть бути використані для зростання її голосового здоров'я;

– передумови розвитку голосозміцнюючого потенціалу вчителя мистецтва в системі неперервної мистецько-педагогічної освіти бувають внутрішні (біолого-психологічні) та зовнішні (соціокультурні);

– актуалізація індивідуального голосозміцнюючого потенціалу особистості виявляється у феномені об'єктивно-суб'єктивного сприймання власного голосового здоров'я;

– метою теоретичної моделі розвитку голосозміцнюючого потенціалу вчителя мистецтва в системі неперервної мистецько-педагогічної освіти є забезпечення формування культури голосового здоров'я та особистісної голосозміцнюючої установки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицкий А. А. Категория «контекст» в психологии и педагогике. Монография / А. О. Вербицкий, В. Г. Калашников. – М. : Логос, 2010. – 300 с.
2. Коваль Н. А. Развитие стрессоустойчивости студентов в условиях интеллектуальных испытаний: от теории к практике : монография / Н. О. Коваль, М. Л. Хуторная, Р. П. Мильруд. – Воронеж : Научная книга, 2010 – 157 с.
3. Лушин Б. М. На уроках маэстро Дж. Барра / Б. М. Лушин // Вопросы вокальной педагогики : сб. статей. – в. 5. – Л. : Музыка, 1982. – С. 123–140.
4. Маруфенко О. В. Особистісний потенціал учителя мистецтва щодо підтримки та зміцнення власного голосового здоров'я / О. В. Маруфенко // Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції: інтеркультурний вимір : Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції». – Суми : СумДПУ ім. А. С. Маценка, 2013. – С. 117–119.
5. Соколовский С. Основы психологического и социального консультирования в охране и развитии здоровья населения [Электронный ресурс] / Сергій Ростиславович Соколовський // Режим доступу : [http : // www.medlinks.ru/sections.php?op=listarticles&secid=117](http://www.medlinks.ru/sections.php?op=listarticles&secid=117).
6. Розенберг Н. М. К вопросу о функциях и классификации учебной информации / Н. М. Розенберг // Новые исследования в педагогических науках. – М. : Педагогика, 1974. – № 10. – С. 11–12.
7. Степанов С. Ю. Рефлексивная практика творческого развития человека и организаций / С. Ю. Степанов. – М. : Наука, 2000. – 174 с.
8. Трофимова Н. Б. Акмеологическая концепция развития духовного потенциала старшего школьника : автореф. дис. ... д-ра психол. наук / Н. Б. Трофімова. – Тамбов, 2009. – 52 с.
9. Философский словарь. – М. : ИНФРА, 1997. – 576 с.
10. Schwarzer R. Modeling health behavior change: How to predict and modify the adoption and maintenance of health behaviors / R. Schwarzer // Applied Psychology: An International Review. – 2008. – Vol. 57 (1). – P. 1–29.

РЕЗЮМЕ

Маруфенко Е. В. Голосоукрепляющий потенциал личности как основа моделирования стратегии обеспечения голосового здоровья будущего учителя искусства.

В статье актуализирована проблема развития голосоукрепляющего потенциала будущего учителя искусства. Определена сущность понятия «голосоукрепляющий потенциал личности». Отмечено, что голосовое здоровье является одним из важнейших условий профессиональной эффективности и психологической стабильности учителя искусства. Обнаружено, что актуализация индивидуального голосоукрепляющего потенциала личности проявляется в феномене объективно-субъективного восприятия собственного голосового здоровья. Представлена теоретическая модель развития голосоукрепляющего потенциала учителя искусства в системе непрерывного художественно - педагогического образования.

Ключевые слова: голосовое здоровье, учитель искусства, голосоукрепляющий потенциал, стадии развития, *medi*-контекстное общение.

SUMMARY

Marufenko H. Voice-strengthening potential of the personality as the basis of modeling strategy to ensure voice health of the future art teacher.

The paper describes the problem of development of voice-strengthening potential of the future art teacher. Defined the essence of the concept «voice-strengthening potential of the personality», which is the sum available, suitable for mobilization of possible internal sources of identification that are or may be used for the growth of voice health. It is noted that the voice health is one of the most important conditions of professional efficiency and social stability of the teachers of art, so the issue of protection of vocal apparatus is an urgent problem of continuous artistic and pedagogical education.

It is found out that updating individual voice-strengthening potential of a person manifests itself in the phenomenon of objective-subjective perception of somebody's own voice health. The theoretical model of development of the voice-strengthening potential of art teachers in the system of continuous artistic pedagogical education, the purpose of which is to develop a culture of voice health and personal voice-strengthening installation, is presented. The distinctive feature of the proposed model is its flexibility when even the discreteness of the process is not a sign of failure (collapse), but only a certain extension stage which does not affect its overall continuity. The process of formation of a voice-strengthening mindset and, as a result, proper behavior, on practice has individualized and uneven prolongation, which makes difficult to fixate both cross sections and the final result.

Prerequisites for the development of voice-strengthening potential of art teachers in the system of continuous artistic pedagogical education are internal (biological and psychological) and external (social and cultural) conditions. Stages of development of the phenomenon being examined are the stage of pre-contemplation, contemplation, preparation, action and technological support. The dynamism of the process is determined by the level of the psychic-energy intensity arising between the individual desires of the person, his real and perceived possibilities and actual state of health of his voice apparatus. The dynamic nature of the model, the vector character, reflecting the individual personality strategy of future teacher of art on his own voice health is shown.

Key words: vocal health, art teacher, voice-strengthening potential, stage of development, medi-context communication.

УДК [378.147:78]:371.3

Є. В. Медведєва

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

СТИМУЛЮВАННЯ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО СПІВРОБІТНИЦТВА З УЧНЯМИ

У статті розглянуто процес стимулювання в майбутніх учителів музики позитивної мотивації до співробітництва з учнями. Визначено зміст та особливості стимулювання позитивної мотивації майбутніх учителів музики, обрані групи мотивів (навчально-пізнавальні, професійно-педагогічні, соціальні, музично-естетичні), що стимулюють позитивну мотивацію майбутніх учителів до співробітництва з учнями. Запропоновано засоби стимулювання позитивної мотивації майбутніх учителів музики до співробітництва з учнями з урахуванням динаміки усвідомлення мотивів (переживання – розуміння – обмірковування).

Ключові слова: стимулювання, позитивна мотивація, усвідомлення мотиву, майбутні вчителі музики, професійна підготовка студентів, підготовка майбутніх учителів музики до співробітництва з учнями, засоби стимулювання.